

v celoti v slovenščini in je bil brezplačen. Bleiweis je bil tudi ravnatelj porodnišnice v Ljubljani (1861 – 1863), član Deželnega zdravstvenega sveta in član Zdravstvenega odbora mesta Ljubljane. Od 1856 do 1874 je bil imenovan za deželnega živinozdravnika na Kranjskem. Sodeloval je v številnih komisijah, ki so pripomogle k izboljšanju higienskih razmer ter si prizadevale za preprečevanje epidemij, zlasti kolere. Bleiweis je bil pisec številnih znanstvenih in strokovnih del, učbenikov in poljudnih člankov s področja veterine in zdravstva. Med drugim je pisal o nalezljivih boleznih, kolери, kozah, steklini, vraničnem prisadu, o praznoverju in vražah...

Od 1842. leta pa vse do smrti je bil tajnik Kmetijske družbe v Ljubljani. Posebno pozornost je posvečal organizaciji kmetijstva in živinoreje, ki sta prav v njegovem času doživljala velike spremembe. Družba je spodbujala novosti v poljedelstvu, živinoreji, sadjarstvu, vinogradništvu in kletarstvu, ki so jih kmetje le postopoma in velikokrat s težavami sprejemali. Bleiweis se je zavzemal

za kmetijsko šolstvo in je bil od 1849 do 1863 učitelj na triletni kmetijski šoli v Ljubljani.

Vodilna politična osebnost je postal leta 1843, ko je postal urednik tedaj edinega slovenskega časopisa - Kmetijskih in rokodelskih novic, ki jih je izdajala Kmetijska družba do leta 1902. K pisanju člankov je pritegnil najspodobnejše kmetijske strokovnjake tedanjega časa in tudi napredne kmetovalce. Poleg Novic je urejal Veliko in Malo pratiko, ki ju je prav tako izdajala Kmetijska družba. Prav po njegovi zaslugi so v črkarski pravdi Novice uveljavile črkopis gajico, v polemikah okrog ilirizma pa je zagovarjal slovenski jezik. Ob vsej omahljivosti in poslušnosti oblastem, ob spopadih med liberalnim in klerikalnim taborom v sedemdesetih letih in nemškem pritisku, ko so Slovenci celo v Kranjskem deželnem zboru, kjer je bil Bleiweis poslanec od vsega začetka, izgubili večino, je vseskozi obdržal vodilno politično vlogo.

Posebej slovesno je bilo ob sedemdesetletnici dr. Janeza Bleiweisa 19. novembra 1878, ko je postal "oče naroda". Dogodek je združil vse Slovence in je predstavljal veliko manifestacijo za Zedinjeno Slovenijo. Na predvečer ga je počastilo petsto baklonoscev, pevci s podoknico, godba in 15 000 udeležencev. Dr. Fran Göstl je zapisal: »19. november predpoldne poklonitve v dvorani čitalnice, opoldne banket, na večer koncert. – Od raznih častnih daril je zlasti pomemben sreberen lovorov venec, v čemer liste so bila urezana imena ljubljanskih narodnih dam, ki so mu ga poklonile.«

Dr. Janez Bleiweis je bil tudi častni član številnih kulturnih društev, čitalnic in strokovnih združenj doma in v tujini.

Posebno mesto v njegovem življenju pa je pomenilo delo in udejstvovanje pri ljubljanski Narodni čitalnici, ki ji je med leti 1863 in

1881 tudi predsedoval. Prirejali so številne "besede", koncerte in literarne večere, sam pa je bil tudi pisec krajših dramskih del, ki so jih uprizarjali v dvorani Narodne čitalnice. Prav tako je bil izredno dejaven v Slovenski matici, saj je bil od leta 1875 do smrti njen predsednik in urednik Letopisa Slovenske matice (1877 – 1881).

17. junija 1881 mu je cesar Franc Jožef I. podelil viteški naziv in grb "plemeniti Trsteniški".

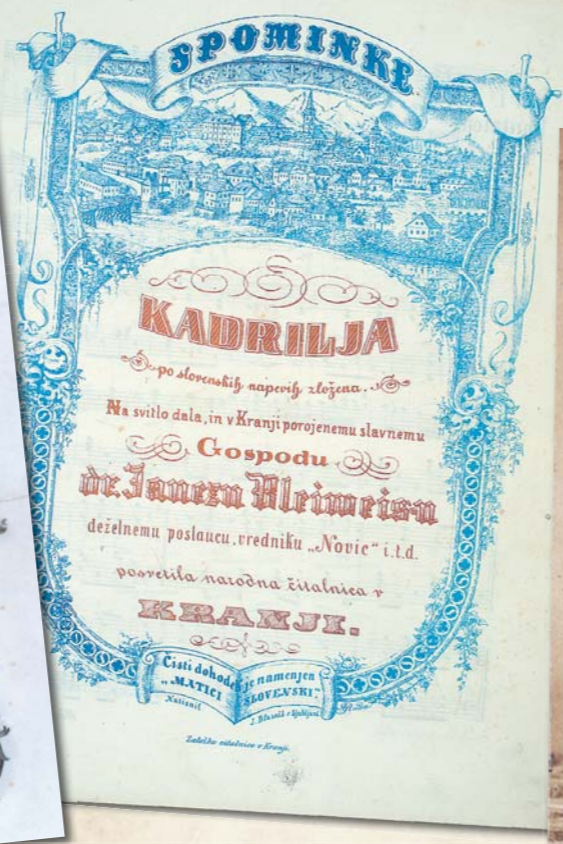
Ob Prešernovi smrti je bil dr. Janez Bleiweis med pobudniki za postavitve njegovega nagrobnega spomenika v Kranju. V Novicah je objavil obvestilo o zbiranju denarja in poskrbel, da so ga slovesno odkrili leta 1852.

Beba Jenčič
muzejska svetovalka
za kulturno zgodovino

DR. JANEZ BLEIWEIS



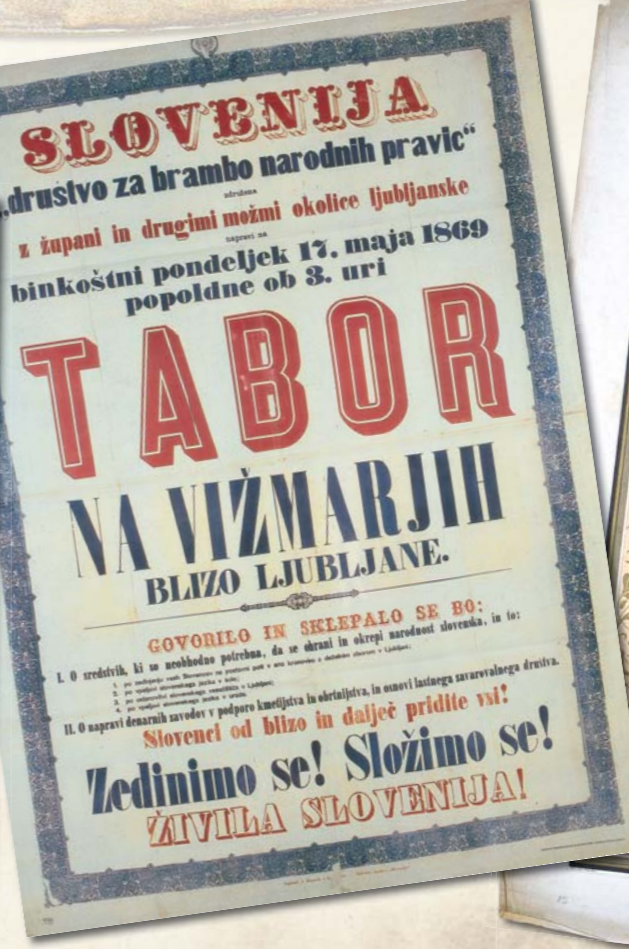
Imenovanje dr. Janeza Bleiweisa za častnega člana Narodne čitalnice v Kranju ob njegovi 70-letnici



Kadrilja, ki jo je Narodna čitalnica v Kranju posvetila dr. Janezu Bleiweisu



Dr. Janez Bleiweis in dr. Lovro Toman - slovenski politik in pesnik, poročen s pesnico Josipino Turnograjsko. Fotografija je nastala okoli leta 1860.



Vabilo na tabor v Vižmarjah pri Ljubljani.



Mestno županstvo v Kranju je imenovalo dr. Janeza Bleiweisa ob njegovi 70-letnici za častnega meščana

Janez Bleiweiss, "father of Slovenian nation"

The exhibiton, displayed by documents and objects, is portraying the life and heterogeneous work of Kranj citizen Janez Bleiweiss, born on 19th November 1808. In 1832 he begun studying medicine at Vienna University and a year later received his Master's degree in obstetrics and later also Master's degree in veterinary medicine at the Institute for Veterinary Science. After having returned to Ljubljana in 1841, he took up important duties in the fields of medicine and veterinary science. In 1842 he was appointed a secretary of Agricultural Society for Carniola and he remained there till his death on the 29th November 1881. He became the editor of Agricultural and Craft News, which was first published in 1843.

Janez Bleiweiss was president of Slovenian Literary Society and National Reading Society of Ljubljana. He was deservedly nominated "father of Slovenian nation".



Bokal, napis na podstavku: "Gospodu dr. Janezu Bleiweisu iz priznanja zaslug za slovenski narod hvaležni štajerski Slovenci, 1861", pod ročajem napis: "Le primi jo za roče, Naj teče dokler hoče"



Tintnik, v sredini pesonifikacija Slovenije, ki drži v levici ščit z napisom: V spomin dvajsetletnega uredovanja "Novic" Slovenci na Kranjskem dr. Janezu Bleiweisu 5. Julija 1863

Besedilo: Beba Jenčič
Organizacija dogodkov: Beba Jenčič, Jelena Justin
Izbor predmetov: Beba Jenčič
Jezikovni pregled: Aljoša Grilc
Prevod: Marinka Vehar
Fotografije: Fototeka Gorenjskega muzeja (Drago Holynski)
Vodja projekta: dr. Verena Vidrih Perko
Oblikovanje: Aljaž Primožič, iLab.si
Tisk: Jagraf, Trboje, 2008
Založil: Gorenjski muzej, zanj direktorica mag. Barbara Ravnik Toman

**GORENJSKI
MUZEJ**



Muzejska vitrina



Dr. Janez Bleiweis

(Kranj, 19. november 1808 – Ljubljana, 29. november 1881)

Na današnji dan pred dvesto leti se je v Kranju rodil Valentinu Pleiweissu in Tereziji Smrekar prvorojenec Janez. V rodnem mestu je obiskoval slovensko osnovno šolo, v Ljubljani pa gimnazijo ter licej. Odločil se je za študij medicine in veterine na univerzi na Dunaju, kjer je leta 1832 dokončal študij medicine in leto dni kasneje pridobil naziv magister porodništva. Na Inštitutu za živinozdravstvo je doštudiral še veterino in leta 1836 postal magister živinozdravilske umetnosti. Na Dunaju se je poročil s Karolino Fellner (1. maj 1812 – 5. november 1899) in tu se jima je rodil edinec Karel (4. november 1834 – 31. december 1909).

Z družino se je leta 1841 preselil v Ljubljano, kjer se je začela njegova strokovna in tudi politična pot. Najprej je z družino stanoval na Mestnem trgu pri svaku F. K. Souvanu, znanem trgovcu, leta 1858 pa se je preselil k očetu v hišo, imenovano "Pred škofijo", kjer je 29. novembra 1881 tudi umrl. Pogreba se je udeležilo mnogo ljudi iz vse Slovenije, predstavniki raznih društev, godbe, mesto pa je bilo v žalnih zastavah.

Njegova poklicna pot ga je vodila do predavatelja živinozdravilstva in veterine na Medikokirurškem zavodu



Ivan Franke: Portret dr. Janeza Bleiweisa

Bleiweisa sta učila na šoli tudi dr. Simon Strupi in kovaški mojster Pavel Skale. Pouk je potekal

ljubljskega liceja (1841 – 1850). Zavod je bil ukinjen leta 1850, ko je bil odpravljen licej. Skupaj z dr. Simonom Strupijem je ustanovil živinozdravilsko in podkovsko šolo na Poljanah v Ljubljani (1856 – 1874). Šola je usposabljala kovaške mojstre, živinozdravniške pomočnike in mesooglednike. Janez Bleiweis je postal ravnatelj šole in predavatelj. Poučeval je fiziko, kemijo, živinorejo, porodništvo, mesoogledništvo in sodno medicino. Poleg